

NESTING

HABITS

#1

N

E

S

T

Nest is een ruimte voor heden-
daagse kunst in Den Haag. Vanaf
de oprichting in 2010 heeft Nest
zich gericht op het tentoonstellen,
publiceren en bespreken van het
werk van kunstenaars en denkers.

*

WRNING

AND

WRNINGIN

LANGUAGE AND DESIRE
SINCE 1864

Gecureerd door
Philipp Gufler

9 jan. – 5 april 2026, Sharan Bala, CAConrad, Philipp Gufler, Eli Hill, KRIWET,
Cosy Pièro, Rory Pilgrim, Sophie Serber, Karl Heinrich Ulrichs en Louwrien Wijers

WE ZIJN TERUG OP HET BEST

Inhoudsopgave

1. Urning and Urningin. Language and Desire since 1864

Een introductie door Philipp Gufler

5. F-17 door Gürsoy Doğtaş

-
9. Sharan Bala	14. KRIWET	19. Karl Heinrich Ulrichs
10. CAConrad	15. Cosy Pièro	22. Louwrien Wijers
11. Philipp Gufler	16. Rory Pilgrim	
12. Eli Hill	17. Sophie Serber	
-

25. Urning for Everyone

door Simon(e) van Saarloos

29. Uranian Diaries

door Hendrik Folkerts

32. Biografieën Agenda en colofon

* Afbeelding van Karl Heinrich Ulrichs. Voor het eerst gepubliceerd in: *Jahrbuch für sexuelle Zwischenstufen* (Jaarboek voor tussenliggende seksuele typen), vol. 1, 1899, p. 35. Een ongedateerde portretfoto diende als model.

Urning and Urningin

Language and Desire

since 1864

Een introductie door Philipp Gufler

Taal en verlangen blijven leven omdat ze nooit compleet zijn – dezelfde woorden worden keer op keer herhaald, maar elke keer anders gevoeld en uitgesproken. Deze gedachte sluit aan bij **Karl Heinrich Ulrichs** (1825–1895), een persoon waar ik al jaren onderzoek naar doe. Ulrichs was een Duitse jurist die nieuwe, eigen woorden bedacht om liefde en verlangen tussen mensen van hetzelfde geslacht te beschrijven, in een tijd waarin dit nog grotendeels als strafbaar feit werd gezien.

De titel van de tentoonstelling verwijst naar deze nieuwe termen: *Urning* en *Urningin*. Dit waren positieve zelfbenamingen die Ulrichs gebruikte voor zichzelf en voor anderen met queer verlangens. Hij introduceerde ze voor het eerst publiekelijk in zijn reeks pamfletten *Het raadsel van man-man liefde* tussen 1864 en 1880. Vier jaar vóórdat de term 'homoseksualiteit' werd geïntroduceerd, bedacht Ulrichs deze woorden al, afgeleid van Aphrodite Urania: de godin van de liefde, die volgens de Griekse mythologie was ontstaan uit de afgesneden geslachtsdelen van de god Uranus. Ulrichs' geschriften vonden ook buiten Duitsland gehoor, in Nederland vanaf 1870. Ook bekende kunstenaars als Oscar Wilde en Claude Cahun gebruikten de termen *Urning* en *Urningin* als positieve zelfbenamingen. Voor die tijd werd queer verlangen in de westerse wereld vaak als 'stille zonden' gezien en niet benoemd. In de wet werd het gelijkgesteld aan sodomie en kon het zelfs de doodstraf opleveren.¹ Hoewel de woorden *Urning* en *Urningin* niet zijn blijven hangen,

zijn Ulrichs ideeën een belangrijke grondlegger geworden voor de hedendaagse queertheorie.

Karl Heinrich Ulrichs werd geboren in 1825 in Westerfeld, vlak bij Aurich in Oost-Friesland. Hij was de eerste die queer-zijn als identiteit bepleitte, en uitte zich gepassioneerd over de positie van *Urnings* in de maatschappij. Als jurist streed hij voor de afschaffing van hun criminalisering. De eerste vijf pamfletten hierover publiceerde hij onder het pseudoniem Numa Numantius. Na het verschijnen van zijn eerste twee pamfletten ontving hij talloze autobiografische brieven van mensen met soortgelijke ervaringen of gevoelens, die hij in latere pamfletten en boeken publiceerde. Dit kan gezien worden als de eerste empirische studie naar het leven van queer mensen en creëerde een vroeg netwerk van solidariteit. Door levendige correspondentie met artsen en onderzoekers bouwde Ulrichs een internationaal netwerk op vanuit Duitsland, dat de basis legde voor de emancipatie van queer mensen – vandaag de dag nog steeds voelbaar in onze samenleving.

Ulrichs' doel was om seksuele handelingen met wederzijdse instemming tussen mannen uit de illegaliteit te krijgen. Dit probeerde hij onder meer tijdens de Duitse Juristentag in München in 1867 met een inmiddels beroemde toespraak. Historici beschrijven de toespraak die hij toen gaf zelfs als het eerste 'coming out'-moment in de westerse wereld. Vanaf dat moment publiceerde Ulrichs onder zijn eigen naam. Toch mislukte zijn poging tijdens het congres. Vier jaar later, in 1871, kort na de stichting van het Duitse Keizerrijk, wordt Paragraaf 175 aangenomen, die mannelijke homoseksualiteit strafbaar stelde. Toen de vervolging van homoseksuelen in Duitsland sterk toenam, emigreerde Ulrichs in 1880 naar Italië. In het

1. De laatste executie die hierdoor plaatsvond in Europa, was in Nederland in 1803.

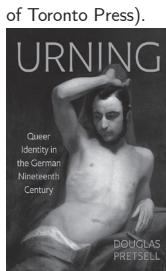
kleine stadje L'Aquila zette hij zijn interesse in taal voort en publiceerde hij pamfletten over de Latijnse taal als communicatiemiddel die voorbij gaat aan landsgrenzen in een tijd van toeneemende Europese conflicten. Ulrichs overleed in 1895 en werd begraven op de begraafplaats van L'Aquila.

Philipp Hofstetter, René Hornung,
Der Urning. Selbstbewusst schwul
vor 1900, 2024, Zürich (Hier und
Jetzt Verlag).

Der Urning.

Douglas Pretsell, *Urning. Queer
Identity in the German Nineteenth
Century*, 2024, Toronto (University
of Toronto Press).

Na zijn dood nam de seksuoloog Magnus Hirschfeld – die bekend is vanwege zijn theorie over gender en seksualiteit als een spectrum, de zogenaamde *Sexuelle Zwischenstufen* (seksuele tussenvormen) – veel van Ulrichs' ideeën over en gaf hij zijn pamfletten en persoonlijke brieven opnieuw uit. Deze tentoonstelling en publicatie vertrekken vanuit Ulrichs' nalatenschap, maar brengen ook een eerbetoon aan dit soort onderzoekers en zelfgeorganiseerde queer archieven die Ulrichs' werk levend hebben gehouden. Tegelijkertijd kijken we ook kritisch naar de beperkingen in Ulrichs' denken. Zoals Paul B. Preciado schrijft in *An Apartment on Uranus*: 'Ulrichs sneed subjectiviteit doormidden, volgde Plato, scheidde ziel en lichaam en stelde een combinatie van zielen en lichamen voor die hem het recht gaf om waardigheid terug te eisen voor wie tegen de wet in liefhad.'² Hiermee doet Preciado op de binaire taal die Ulrichs gebruikte om seksuele handelingen tussen mannen te decriminaliseren. De tentoonstelling bevraagt daarom de beperkingen van zowel historische als hedendaagse taal om verlangen te beschrijven, en roept op tot intergenerationale en intersectionele solidariteit.

De gesprekken en uitwisselingen met kunstenaars en schrijvers in de tentoonstelling zijn daarbij essentieel geweest om Ulrichs' nalatenschap genuanceerd en kritisch te herijken.

Over de tentoonstelling

Voor de tentoonstelling *Urning and Urningin. Language and Desire since 1864* heb ik acht kunstenaars uitgenodigd met wie ik een bijzondere band heb: Sharan Bala, CAConrad, Eli Hill, KRIWET, Cosy Piëro, Rory Pilgrim, Sophie Serber en Louwrien Wijers. Op basis van eerdere samenwerkingen, bewondering en vriendschappen heb ik een constellatie rondom de planeet Uranus – waar Ulrichs de term 'uranisme' van leende – gecreëerd. Dit deed ik in samenwerking met het team van Nest en met curator **Eva Burgering**. Centraal staat Ulrichs' gedachtegoed, dat als het ware uitstraalt als planeten in een zonnestelsel naar de kunstenaars toe. We zijn heel blij met de deelname van de kunstenaars aan deze tentoonstelling: allemaal zijn ze uitgenodigd vanwege hun scherpe, gelaagde werk dat vragen rondom identiteit, solidariteit en taal onderzoekt. Samen benadrukken ze het belang van uitwisseling en samenwerking tussen generaties en door de geschiedenis heen.

Het intergenerationale thema komt sterk naar voren in het werk van **Eli Hill**. Hill onderzoekt het leven en nalatenschap van de transmasculiene filantroop Reed Erickson (1917–1992). Hij was de oprichter van de Erickson Educational Foundation (EEF), die baanbrekende trans-positieve medische en onderzoeksinitiatieven mogelijk maakte. In zijn serie tekeningen *EEF Drawings* stelt Hill zich een eigen educatieve stichting voor. Ook maakte hij voor deze tentoonstelling nieuw werk, geïnspireerd op Ulrichs' handel

2. Paul B. Preciado, *An Apartment on Uranus*, 2020, Londen (Fitzcarraldo Editions), p. 32.

in zijderupsen. Toen Ulrichs door zijn verbanning in Italië niet meer als jurist kon werken, bekostigde hij zijn leven door zijderupsen te kweken in Stuttgart.

Ook in het werk van **Cosy Pièro** is de verbinding tussen kunst, leven en gemeenschapszin duidelijk aanwezig. Haar werk en leven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden; kunst, taal en *community building* vloeien in elkaar over. Nadat ze grote installaties, tekeningen en schilderijen rond het menselijk lichaam maakte, legt Cosy vanaf de jaren negentig de nadruk op tekst en taal. In werken als *Ich liebe nur die Illusion* (Ik hou alleen van de illusie) gebruikt ze woorden op papier, leer of objecten om met taal om te gaan – met veel gevoel en humor, maar ook met ruimte voor persoonlijke twijfels en angsten. In haar onvoltooide project *Draft for a New Language* verkende ze een utopische vorm van communicatie zonder woorden van geweld, haat of bevelen. Net als Ulrichs streefde ze daarmee naar een taal die verbindt in plaats van verdeeld.

CAConrad werkt sinds 1975 met poëzie en eeuwenoude rituele technieken. De tentoonstelling bevat drie nieuwe gedichten van hen: één als kronkelende wandtekst en twee als levende sculpturen die in de ruimte golven en buigen. Vanuit somatisch onderzoek en rituelen, zij aan zij met dieren die overleven in het Antropoceen, zegt Conrad: 'Mijn gedichten zijn ademende wilde wezens. Ze staan onderaan de pagina en trillen in het centrum van hun lichaam.' De gedicht-sculpturen zijn afgestemd op de schaal van het menselijk lichaam en vormen samen een bos of een verzameling van mysterieuze wezens.

KRIWET werkte met tekst, geluid en *concrete poetry* (poëzie waarin de visuele vorm net zo belangrijk is als de woorden zelf). Voor zijn reeks

Text-Signs maakte hij aluminium panelen die lijken op nummerplaten, met woorden en cirkelvormige teksten die spelen met de grenzen van betekenis. Hij brak met lineaire denk- en schrijf structuren: woorden en lettergrepen botsen, versmelten of lossen op in nieuwe betekenissen. In 1965 schilderde hij *Schwuler Frühling* (homoseksuele lente) op een drie meter lang canvas. Het woord *Schwul* toonde hij hier prominent, een bewuste toeëigening lang voordat het een geuzennaam werd, en toen homoseksualiteit volgens de wet in West-Duitsland nog steeds strafbaar was.

Karl Heinrich Ulrichs' pleidooi voor identificatie vormt het uitgangspunt voor mijn (**Philipp Gufler**) tweekanaals video-installatie *The Beginning of Identification, and Its End*. Het werk bestaat uit beelden van mijn performance en filmscènes met archiefmateriaal van queerscènes door de geschiedenis heen: de eerbiedige glimlach van vroege transgenderactiviste Charlotte Charlaque, mensen dansend op een lesbisch feest, en provocerende toespraken van extreemrechtse, homoseksuele politici. In mijn quilts, opgebouwd uit lagen zeefdrukken op stof, ontstaat een moiré-effect waarbij niet alle informatie tegelijk zichtbaar is. Dit benadrukt de kwetsbaarheid van geschiedenis. Speciaal voor deze tentoonstelling maakte ik twee nieuwe quilts, gewijd aan de honinghandelaar Jakob Rudolf Forster (1853–1926) en theaterdirecteur Friedrich Conrad Anton Feldmann (1834–1884), beiden nauw verbonden met Ulrichs.

Hoe we onszelf en anderen zien, is het onderwerp van **Sophie Serbers** video-essay *Success Breeds Success or You Need to Be a Friend to Get a Friend*. Serber verwijderde de lichamen uit fragmenten van pornofilms. Deze digitale overlakking is geen censuur, maar een poging om de lichamen uit

de blik van consumptie te halen. De voice-over in de video maakte Serber op basis van een script van haar eigen database uit 2018, en eindigt met een filosofische gedachtestroom over zelf-identificatie: 'Leven in chaos, in deze chaotische relatie tot onszelf waarin we voortdurend andere mensen worden, gebaseerd op de hormonen die door ons lichaam razen.' Serber onderzoekt de economie van verlangen, waarin lichamen worden gereproduceerd, bewerkt en geconsumeerd, totdat er niets meer overblijft dan data. Zichtbaarheid wordt zo iets paradoxaals: hoe meer we tonen, hoe minder er werkelijk te zien is.

Een vergelijkbare spanning tussen herkenning, kijken en bekeken worden, is voelbaar in het werk van **Sharan Bala**. Voor hun installatie *trying not to know is an active process of denial and forgetting*, don't forget to forget printte Bala hun volledige medische dossier van het Amsterdam UMC. Dit markeerde tegelijk de publieke onthulling van hun intersekse identiteit, in klinische taal geanalyseerd en beschreven in 160 pagina's. De medische terminologie maakt van hun lichaam een object, probeert het binnen binaire kaders te plaatsen van man/vrouw en toont de tal van ongevraagd uitgevoerde operaties op hun lichaam. Tegenover het dossier plaatste Bala een video gebaseerd op de iconische Romeinse sculptuur *Slapende Hermafrodit*. Bala keert de blik om: het beeld is niet langer passief, maar een actief subject, niet slapend maar waakzaam, kijkend naar de toeschouwer die het medische dossier bestudeert.

Voor **Louwrien Wijers** schuilt er kunst in het ontastbare: in wat tussen ons zweeft tijdens communicatie met elkaar. Woorden, zinnen en teksten zijn voor haar net zo zeer materialen voor sculpturen als marmer of brons. Haar mentale sculpturen nodigen ons allemaal uit

om deel te nemen aan haar kunst en bieden zo een manier om dicht bij elkaar te komen. 'We leven in taal', stelt Wijers. Voordat ze deze mentale sculpturen ontwikkelde, werkte ze veel met metaal, een fase die onlosmakelijk verbonden is met haar latere praktijk en haar immateriële werk voorspelt. In 1977 maakte ze *With Detachment*, een hoge geelkoperen tafel met een vogel en een boek van hetzelfde materiaal. In het boek staan teksten gedrukt over de relatie tussen twee meisjes.

Rory Pilgrim gelooft sterk in de verbindende kracht van taal en intergenerationele uitwisseling. Dit geloof komt tot uiting in Pilgrims film *Sacred Repositories no. 3: The Open Sky*, in samenwerking gemaakt met vijf vrouwen die de radicale feministische bewegingen van de jaren 60 en 70 mee hebben doorgemaakt. Via hun woorden en poëzie verweeft Pilgrim taal door de verschillende generaties heen, en onderzoekt hen ideeën over tijd, familie en solidariteit. Pilgrim bouwt met de film een thuis voor taal: een plek waar woorden hulpmiddelen voor transformatie en actie kunnen zijn.

Naast de kunstenaars hebben we **Simon(e) van Saarloos, Gürsoy Doğtaş** en **Hendrik Folkerts** uitgenodigd om in deze publicatie over Ulrichs in het heden na te denken. Met de tentoonstelling vierten we daarbij de 200ste verjaardag van Karl Heinrich Ulrichs, maar bevinden we ons ook in een tijd waarin extreemrechts opkomt, queer rechten wereldwijd onder druk staan en taal wordt gekaapt door fascistische krachten. We hopen dat deze tentoonstelling daarom een levend archief van solidariteit wordt. Teruggrijpen op historische figuren als Ulrichs gebeurt niet uit nostalgie, maar is een vorm van intergenerationele zorg – een manier om een tastbare verbinding te smeden tussen verleden, heden en toekomst.

E-17

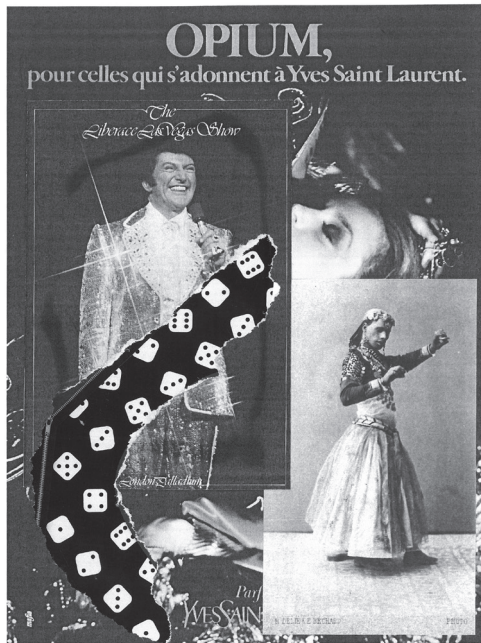
door GÜRSOY DOĞTAŞ

...in de smalle cabine van de cruising ruimte in een erotiekshop, Mystery Hall in St. Pauli. Er is nauwelijks ruimte tussen het scherm en mijn stoel. Het voelt alsof ik zó het tafereel op de monitor binnen zou kunnen stappen. Op elk kanaal speelt een andere pornofilm. Links, in de muur, een gloryhole – groot genoeg dat ik zelfs vanuit mijn ooghoek kan zien wat er naast mij gebeurt. Op één scherm draait Men of Istanbul.

Scène: Orhan staat te douchen nadat hij zich op het hotelbed heeft afgetrokken. Warm water stroomt over zijn gezicht. Hij kijkt peinzend. De camera komt dichterbij. Hij draait zich weg. De volgende scène begint. Na Orhan volgen Ahmet, dan Erol – daarna Murat, Mustafa, Deniz, Erdal en Uğur. In tegenstelling tot andere pornofilms maakt Men of Istanbul me niet opgewonden; het maakt me stil. Ik denk dat de jonge mannen nauwelijks wisten waarmee ze instemden. Het voelt alsof ik deel uitmaak van hun uitbuiting.

‘Eindelijk, op wettige grond!’ roept generaal B. Stein wanneer hij de grens naar het Ottomaanse Rijk oversteekt. In het hoofdstuk *Urnische liefde in Constantinopel* (1865) van Karl

Heinrich Ulrichs treedt hij op als een ‘grote bewonderaar van mannelijke schoonheid’. In Oostenrijk leefde de generaal onder constante dreiging; één beschuldiging van mannenliefde kon ervoor zorgen dat hij werd opgesloten. Hij sluit zich aan bij het Turkse leger. Generaal B. Stein wordt Ferhat Pasha. Voor een homoseksuele man (ook al bestond dat woord toen nog niet) betekende deze gedaanteverwisseling vrijheid.

Gürsoy Doğtaş, Broken Dreams, 2025, collage. Met dank aan Gürsoy Doğtaş.

Binnen Ulrichs' twaalfdelige reeks *Onderzoek naar het raadsel van de man-man liefde* (1864–1880) fungeert *Urnische liefde in Constantinopel* als een belangrijke casus die zijn hoofddoel ondersteunt: man-man-liefde presenteren als een natuurlijke variatie van menselijke seksualiteit, en haar bevrijden van pathologisering en criminalisering. Ulrichs onderbouwde zijn argumenten vaak met historische, literaire en interculturele voorbeelden. *Urnische liefde in Constantinopel* is opgezet als een korte etnografische beschouwing,

waarin een reisverslag, correspondentie en morele reflecties samenkomen. Het hoofdstuk is een praktische, realistische illustratie van Ulrichs' ideeën.

Naast Ferhat Pasha speelt ook Ahmet Bey een rol in *Urnische liefde in Constantinopel*. Bey is een Turkse generaal die ooit onder de naam Gustav von Fritsch door het leven ging, luitenant-kolonel in Hongarije. Voor Ulrichs is hij een betrouwbare bron in Constantinopel. In een brief uit november 1864 schrijft Ahmet Bey over man-man-liefde in de Ottomaanse hoofdstad. Voor een *dioning*, zegt Ulrichs, spreekt hij zonder vijandigheid over deze liefde. Bij Ulrichs duidt 'dioning' op heteroseksuele liefde: het tegenbeeld van 'urning', dat Ulrichs gebruikte om homoseksuele liefde mee aan te duiden. Met deze tweedeling definieert Ulrichs twee vormen van liefde en creëert hij een gelijkwaardig, niet-moraliserend systeem: 'dioning' en 'urning' zijn twee even natuurlijke varianten van menselijke liefde.

Ahmet Bey beschrijft een samenleving waarin welgestelde *effendi's* knappe jonge mannen als gezellen houden – soms meerdere tegelijk.¹ Deze jonge lievelingetjes worden verzorgd, bevoorrecht en hebben

1. Een *effendi* was een ontwikkelde, beschaafde man uit de stedelijke middenklasse in het Ottomaanse Rijk – een titel die stond voor geleerdheid en waardigheid.

invloed in de huishoudens van hun beschermheren. Velen van deze jonge mannen treden later in staatsdienst, sommigen trouwen met de dochters van hun weldoeners. Deze vorm van liefde tussen mensen van hetzelfde geslacht die uit Ahmet Beys brieven naar voren komt, is er geen tussen gelijken, maar één berust op ongelijkheid.

...op de dansvloer van Gay Oriental Nights.

Biz iki çalğın sevgiliyiz Delicisine sevdalıyız Öyle büyük ki bu sevgimiz Biz ayırlamayız...

**Wij zijn twee waanzinnige
geliefden,
dolverliefd.
Onze liefde is zo groot –
wij kunnen niet scheiden...**

Zeki Müren, *Biz ayırlamayız*

Ik vraag Tufan of hij ook bij zijn ouders uit de kast is gekomen – althans, bij zijn moeder. Ik vertel hem dat hij, anders dan ik, kan kiezen of mensen hem als homo zien of niet. Omdat ik dat niet kan, maakten mijn Turkse vrienden (en niet alleen zij) het mij moeilijk. Té moeilijk voor een onzekere puber. Maar dat was geen reden om niet ongelukkig verliefd te worden op één van hen.

Ik herinner me dat ik in de vijfde klas naast hem zat en zijn handen complimenteerde.

In de achtste klas zat ik op de bagagedrager van zijn fiets en hield ik zijn middel vast – alsof ik dat moest doen om niet te vallen.

...Ik herinner me hoe goed Fahrenheit op hem rook – en hoe ik, telkens wanneer de reclame op tv kwam, aan hem moest denken. Toen Dior in 1988 de mannengeur Fahrenheit lanceerde, werden er sterke beelden en scherpe slogans gebruikt in de promotie: L'homme infiniement (de oneindige man) en 'What never ends, begins here'. Ridley Scott regisseerde de reclame van dertig seconden: een man loopt over een pier die de zee in lijkt te voeren. Maar wanneer hij het einde bereikt, kijkt hij uit over een eindeloze woestijn – alsof hij aan de rand van de wereld is gekomen.

Met *Urnische liefde* in Constantinopel wordt het laatste hoofdstuk *Ara spreij* geopend van Ulrichs' serie *Onderzoek naar het raadsel van de man-man liefde*. Ulrichs publiceerde zijn vroege teksten onder het pseudoniem Numa Numantius, een schuilnaam die zowel een schild als een intentieverklaring was. De naam verbindt de wijze wetgever Numa Pompilius met de weerbarstige stad Numantia – allebei symbolen voor Ulrichs' streven om een nieuwe ethiek van de liefde te stichten en weerstand te bieden aan de heersende moraal. Vanuit die morele visie richt Ulrichs zijn blik naar het Oosten, waar hij een andere basis voor liefde en vrijheid verbeeldt.

Ara spei betekent Altaar van Hoop. Ulrichs vindt hoop in

het idee dat man–man–liefde – in Europa door kerk en staat verguisd als 'onnatuurlijk' – in Constantinopel een normaal en geaccepteerd deel van het sociale leven vormt: wijdverspreid, geïntegreerd en niet gemeden. Niet alleen de Oude Wereld, maar ook de blik naar het Ottomaanse Rijk zorgt in Ulrichs' tijd voor een ruimte waarin utopieën van gelijkgeslachtelijke liefde denkbaar en leefbaar worden. Constantinopel wordt een oord van verlangen. De 'Turkse man' wordt een projectie voor homoseksueel verlangen: een mengsel van exotisering, *othering* en fetisjisering.

Graffiti I. Op zijn zeventiende verjaardag spoot ik F-17 op de muur in de Falkenstraße, vlak naast de werkplaats waar hij tot automonteur werd opgeleid. Het was bedoeld zodat hij het elke dag zou zien – zodat hij zou weten dat hij bewonderd werd. De letters waren voor hem, maar ook voor iedereen die voorbijliep. Tegelijkertijd probeerde ik veel te verbergen. Ik kon hem niet zeggen dat ik homo was – hoewel ik al sinds de basisschool Schwuli (flikker) werd genoemd. Ik wist dat, als ik het ooit hardop zou zeggen, alles in één klap voorbij zou zijn.

Son bir defa göreyim

Uğruna can vereyim

Kollarında öleyim

Başka bir şey istemem

**Laat me je nog één keer zien,
laat me mijn leven voor je
geven.**

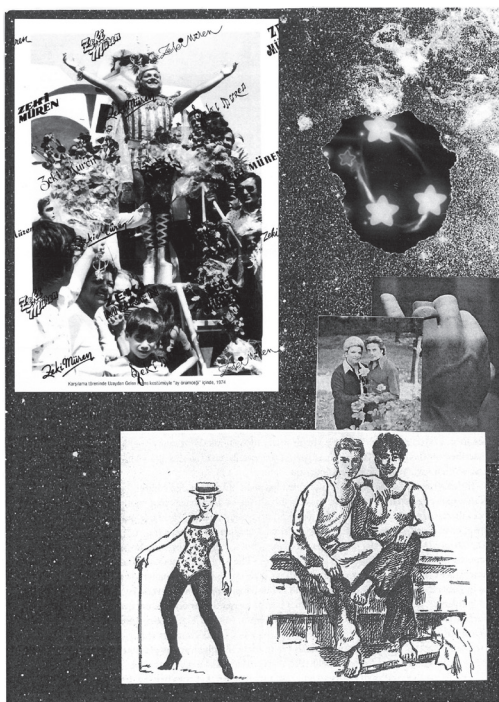
**Laat me sterven in jouw
armen –
meer verlang ik niet.**

Ulrichs verliet Duitsland in 1880 en vestigde zich in Italië, waar hij tot zijn dood in 1895 bleef. Voor andere prominente figuren werd het Ottomaanse Rijk een belangrijke bestemming. Steeds opnieuw reisden mannen erheen op zoek naar man-man-liefde, en in hun verlangen werden ze zelf 'Turken'.² Onder hen was Pierre Loti, een Franse marineofficier en vurige turkofiel die van 1876 tot 1877 in het rijk diende. In *Aziyadé* (1879), zijn briefroman, vertelt Loti een autofictief liefdesverhaal tegen de achtergrond van het verval van de Ottomaanse wereld. Schrijvers als André Gide en Jean Cocteau lazen de verboden liefde met de jonge haremvrouw *Aziyadé* als een gecodeerd homoseksueel verhaal.

De protagonist verandert in een Ottomaanse heer, neemt de Turkse naam Arif-Effendi aan en eigent zich Ottomaanse kleding, manieren en taal toe. Later richt Loti in zijn ouderlijk huis in Rochefort een 'Turkse Kamer' in. Op een zwart-witfoto zit hij in het midden, in Ottomaanse dracht, rustig op een sofa, starend in de verte. Rechts van hem bereid een andere man, eveneens in kostuum, een waterpijp

2. Britse schrijvers, wetenschappers en diplomaten als Henry Blount, Paul Rycout, John Covel, Lord Byron, Richard Francis Burton en de Amerikaanse dichter Bayard Taylor reisden allemaal naar het Ottomaanse Rijk om te worden wat ze wilden.

voor; zijn gezicht vervaagd door beweging. In die weelderige kostuums van gisteren wordt Loti een levend figuur uit een Oriëntalistisch schilderij. Voor zijn dood vernietigt hij elke duidelijke aanwijzing van zijn homoseksuele neigingen; zijn zoon zuivert het archief verder van enige sporen.

Gürsoy Doğtaş, *Broken Dreams*, 2025, collage. Met dank aan Gürsoy Doğtaş.

Graffiti II. Als tiener cruiste ik in het Ihme-Zentrum in Hannover, om de hoek van de Falkenstraße. Ik wist dat mijn liefde niet zou ontluiken in een vriendenkring, zoals bij mijn maten. Ik zocht ontmoetingen op plekken waar mensen zo kort mogelijk bleven. Daar hoopte ik iemand te ontmoeten zoals F. Ik dwaalde door de warenhuistoiletten van het Ihme-Zentrum, keek door kleine gaatjes in de dunne wanden van de hokjes en wachtte op een wonder. De muren stonden vol graffiti, sommige als contactadvertenties: 'Ik ben hier op ..., om ... uur, op zoek naar ...' Soms stonden er telefoonnummers bij. Sommigen zochten specifiek naar een Turk. Ook ik zocht een Turk, maar ik kon niet hún Turk zijn. Op sommige toiletmuren stond ook: 'Turken eruit.'

Op deze pagina's **Sharan Bala, CAConrad, Philipp Gufler,**
Eli Hill, KRIWET, Cosy Pièro, Rory Pilgrim, Sophie
Serber, Karl Heinrich Ulrichs en Louwrien Wijers

IV

I (vorige pagina)
Sharan Bala, *trying not to know is an active process of denial and forgetting* (detail), 2022, installatie. Foto: Sharan Bala. Met dank aan de kunstenaar.

II (vorige pagina)
Speech Sharan Bala Pridewalk Amsterdam, 2023. Foto: Nine Geertman.

III
Sharan Bala, schetsen van (naamloze) zelfportretten, 2023. Foto: Sharan Bala. Met dank aan de kunstenaar.

IV
Sharan Bala, videostill uit de documentaire *Kiezen, Snijden, Zwijgen*, 2024. Met dank aan de kunstenaar.

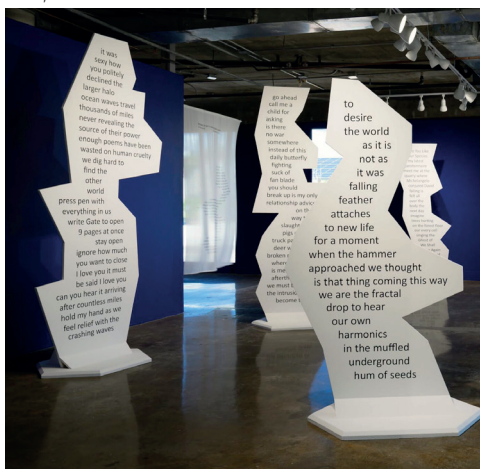
COC ONRAD

you need a
temperature of
1800 to turn a
heart to ash
fire needs no
fork at the
feast
mourners are
a collective
memory
under
stood
by my 9th
funeral of
friends who
died of AIDS
I'd like to see
you try telling the
heart it has to leave
we get new feet when
we reincarnate
I'm always
so excited
to see them
aren't you

I
CAConrad, *First Light: Frequency 888*, 2025.
Met dank aan de kunstenaar.

II, III

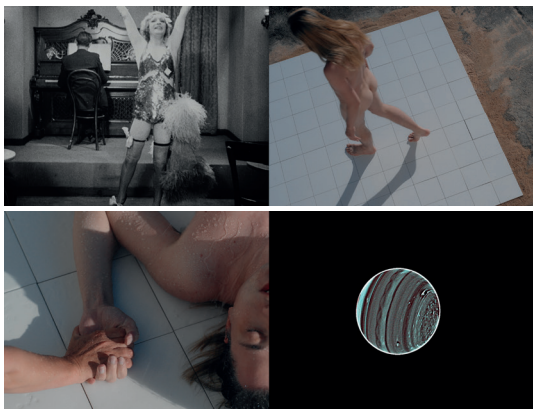
II
CAConrad, z.d. Foto: Sarah White.

III
Installation view, *CAConrad: 500 Places at Once*,
MOCA Tucson, 2024. Foto: Julius Schlosburg,
copyright © jpop Foton, 2024.

P **G**
HILIPP UFLER

I
Philipp Gufler, *Quilt #40 (Karl Heinrich Ulrichs)*,
2021, zeefdruk op stof, 90 x 180 cm. Foto: Franz
Müller Schmidt. Met dank aan de kunstenaar en
QUIVID, kunst in architectuurprogramma van de stad
München.

II

Philipp Guffler, *The Beginning of Identification, and Its End*, 2024, twee-kanaals video-installatie, 19 min., 4K. Met dank aan de kunstenaar en BQ, Berlijn.

III

Philipp Guffler, *Urning*, 2023, vlaggen. Foto: Haydar Koyupinar, Bayerische Staatsgemäldesammlungen, Museum Brandhorst, Munich.

E LI H ILL

I

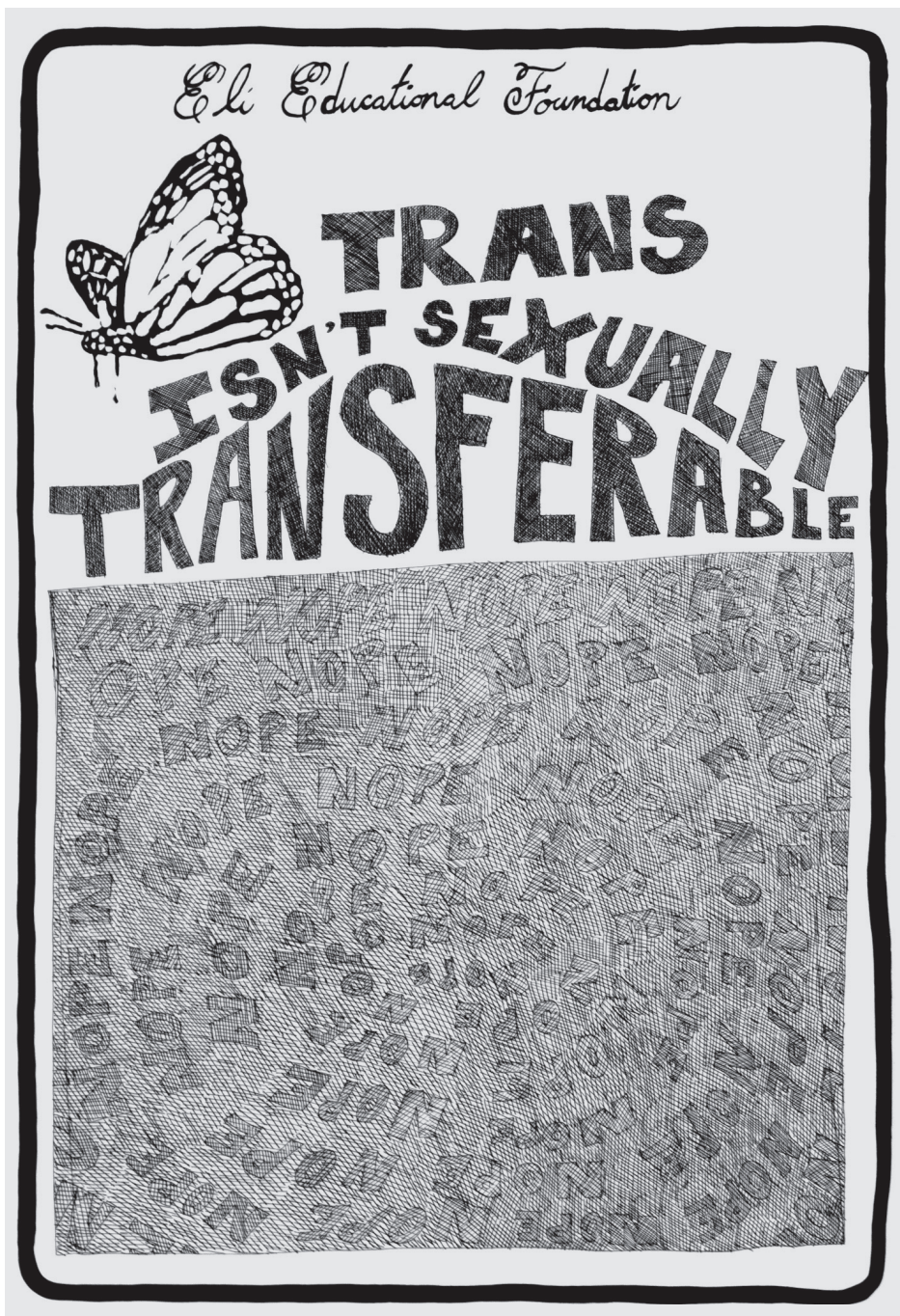
II

I
Eli Hill in het door de kunstenaar
gemaakte T-shirt met Reed Erick-
son's bodybuilding portret. Foto: Eli
Hill. Met dank aan de kunstenaar.

II
Eli Hill, *The Artist as a Naturalist*,
olieverf op canvas, 24 x 20 inches,
2022. Met dank aan de kunstenaar.

III
Eli Hill, *EEF Drawing #4*, 2021,
pen en inkt op Frans tekenpapier,
19 x 13 inches. Met dank aan de
kunstenaar.

III

RIWET

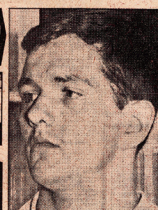
II

KRIWET, *Text-5ign*, 1968, licht geëmbosseerd aluminium, in kleur gelakt, 60 x 60 cm, (FKR 034). Foto: Roman März, Berlijn. Foto: BQ, Berlijn. Met dank aan een privécollectie.

KRIWET, *Mixed-Media krant*, z.d. Met dank aan de kunstenaar en BQ, Berlijn.

So wütete der Kirmes-Mörder

Er gestand vier Morde

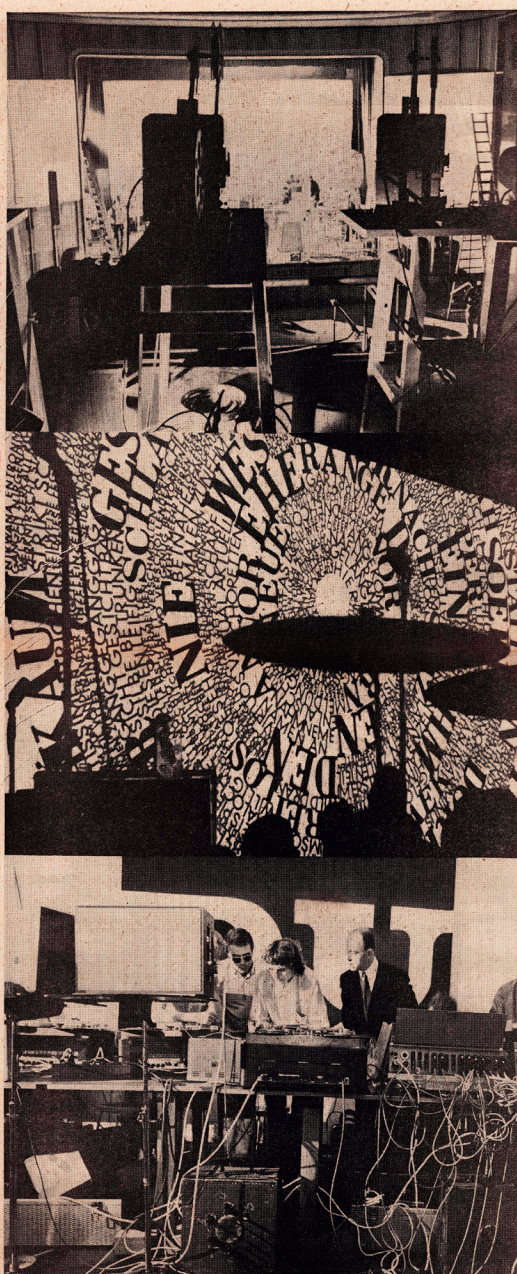
19-jähriger Metzger tötefe bei Kirmeslicht

Großartig
DOMINANTEN
UNION

HOMO

DAS WORT ZUM SCHONTAG

WENN JEMAND BEIM KNABEN SCHLÄFT
WIE BEIM WEIBE, DIE HABEN EINEN
GREUEL GETAN UND SOLLN BEIDE DES
TODES STERBEN; IHR BLUT SEI AUF IHNEN.
(3. MOSE 20, 13)

II

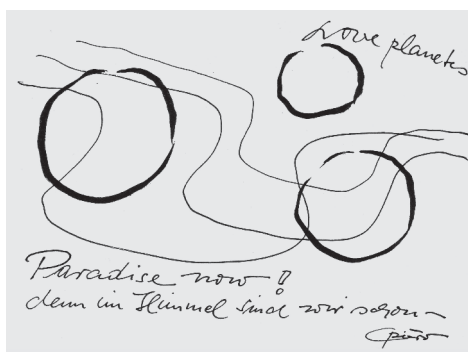

COSY PIÈRO

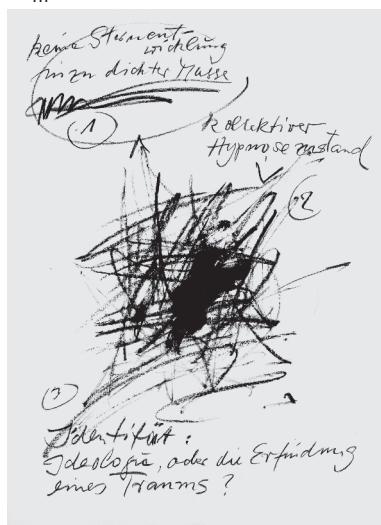
II

IV

I

III

I
Cosy Pièro, Love Planets,
n.d., tekening op papier, 10
x 15 cm. Collectie Philipp
Guffler.

II
Cosy Pièro, Ich Liebe
nur die Illusion, 2012,
zeefdruk en tekening op
papier, editie 2 van 12, 86
x 61 cm. Foto: Jan
Erbelding. Met dank aan
Estate Cosy Pièro.

V
Cosy Piëro, *PRÄTE*, 2001, afdrukken op leer,
ieder 20 x 20 cm. Met dank aan Galerie Françoise
Heitsch, München.

VI

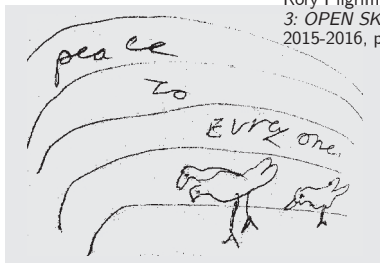

III (vorige pagina)
Cosy Piëro, *Identität*, 1999, tekening
op papier, 100 x 70 cm. Foto: Jan
Erbelding. Met dank aan Forum
Queeres Archiv München e.V.

IV (vorige pagina)
Cosy Piëro, *Gehen Lassen*, 2014,
leren schoenen met opschrift, 30 x
16 cm. Foto: Jan Erbelding. Met
dank aan Estate Cosy Piëro.

VI
Monika Neuser, *Cosy Piëro*, z.d.
Met dank aan Estate Cosy Piëro.

RORY PILGRIM

I
Rory Pilgrim, Zonder titel, zonder
datum, tekening. Met dank aan
de kunstenaar.

II
Rory Pilgrim, *Sacred Repository*
3: *OPEN SKY, The Open Sky*,
2015-2016, poster.

The
Open
Sky

III
Rory Pilgrim, *The Open Sky*,
2016, Flat Time House, Londen.
Met dank aan andriess ~ eyck
gallery en de kunstenaar.

IV

IV

Rory Pilgrim, *I guess we are not ready for this yet, are we?*, 2011, 101.6 x 137.2 cm, handgeschilderd bord door David Andrews (postermaker) met een tekst uit een preek van Jay Bakker, U.S.A., 2011. Met dank aan een privécollectie.

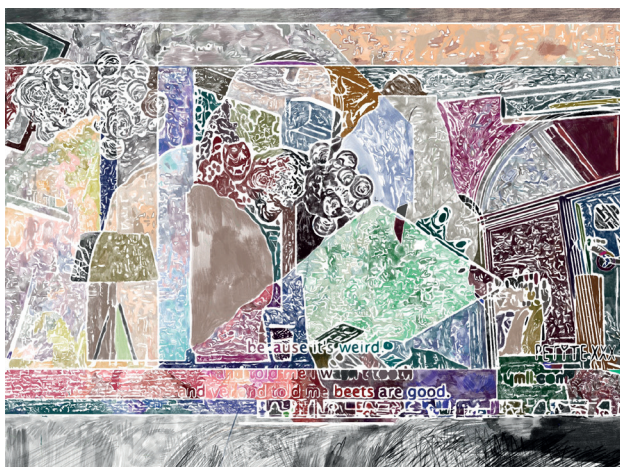
V

Rory Pilgrim, *Sacred Repository 3: OPEN SKY, The Open Sky*, 2015-2016, videostill.

SOPHIE SERBER

I

II

I

Sophie Serber, *Success Breeds Success* (video still), 2024, video-installatie, 18'18". Met dank aan de kunstenaar.

II

Sophie Serber, *petite.x / and told me wasn't tooth and told me beets are good*, 2023, digitale schets. Met dank aan de kunstenaar.

[07/04/2018, 02:51:31] P: About to get to the shore and shake myself off
 [07/04/2018, 02:51:41] P: But still a bit gloopy
 [07/04/2018, 02:51:59] P: And maybe I'll have the smell of it on me for a while
 [07/04/2018, 02:52:20] P: What does your day hold?
 [07/04/2018, 02:53:25] Me: how u Gonna shake it
 [07/04/2018, 02:53:31] Me: My shoot today was cancelled
 [07/04/2018, 02:53:34] Me: Thank goodness
 [07/04/2018, 02:53:45] P: Why thank goodness?
 [07/04/2018, 02:53:58] Me: Because I'm super sore today
 [07/04/2018, 02:54:19] Me: yesterday was really intense
 [07/04/2018, 02:54:32] Me: So it's probably for the best that I have today to chillll
 [07/04/2018, 02:55:02] P: What happened that was intense?
 [07/04/2018, 02:56:25] Me: I mean not that intense just long
 [07/04/2018, 02:56:32] P: Ah
 [07/04/2018, 02:56:37] Me: It was the vr shoot
 [07/04/2018, 02:56:43] P: Oh
 [07/04/2018, 02:56:56] Me: So no break and 45 min straight of cowgirl
 [07/04/2018, 02:57:02] P: Was it weird?
 [07/04/2018, 02:57:32] Me: No I think I like it
 [07/04/2018, 02:57:49] P: I thought you would like be
 [07/04/2018, 02:57:53] P: VR
 [07/04/2018, 02:58:09] P: But I thought you would like it because it's weird
 [07/04/2018, 02:58:23] Me: Maybe but I don't think it's weird
 [07/04/2018, 02:58:44] P: I think it depends on the producer too
 [07/04/2018, 02:58:45] Me: the producer told me I remind him of a dragon?
 [07/04/2018, 02:58:54] P: What?!?
 [07/04/2018, 02:58:59] P: In what way?
 [07/04/2018, 02:59:04] Me: I didn't ask
 [07/04/2018, 02:59:08] P: Hahaha
 [07/04/2018, 02:59:47] P: I have to look for this
 [07/04/2018, 02:59:58] Me: For what
 [07/04/2018, 03:00:21] P: I just want to see the dragonyness
 [07/04/2018, 03:01:04] P: It's got summery here
 [07/04/2018, 03:01:26] Me: Do u have the bike
 [07/04/2018, 03:01:32] P: Yes
 [07/04/2018, 03:01:38] Me: !
 [07/04/2018, 03:01:46] P: I might have a little jaunt later
 [07/04/2018, 03:02:06] Me: If u have energy tho r u still a bit sick
 [07/04/2018, 03:02:11] Me: I'm walking to a castle
 [07/04/2018, 03:02:19] P: Yes. So I'm wary
 [07/04/2018, 03:02:33] P: The one on the hill by the river?
 [07/04/2018, 03:02:40] Me: Yes
 [07/04/2018, 03:02:49] Me: It's a 3 hour walk I'm halfway now
 [07/04/2018, 03:02:53] P: Enjoy!
 [07/04/2018, 03:03:11] P: Holy crap. Make sure you actually rest
 [07/04/2018, 07:23:46] Me: thanks
 [07/04/2018, 07:24:31] Me: I'm about to take a bath!
 [07/04/2018, 08:05:04] P: Oh my!
 [07/04/2018, 08:08:53] Me: ya the girl that's good with knives brought a bunch of **magnes**
 here
 [07/04/2018, 11:10:19] Me: I want to call u I feel really chatty maybe in an annoying wa
 that sound unpleasant r u busy
 [07/04/2018, 11:10:51] P: I can chat / listen
 [07/04/2018, 11:11:10] P: But I'm not very chatty
 [07/04/2018, 11:11:20] P: But I can listen
 [09/04/2018, 08:02:43] Me: hey hi hey, hope ur good?
 [09/04/2018, 08:02:47] Me: Quick question
 [09/04/2018, 08:03:12] P: Shoot

Satzungen
für den Arbeitsbund.

37

- § 1. Er besteht aus Mitgliedern u. dem Vorsitzenden.
- § 2. Seine Zwecke sind:
- a. die Ue aus ihrer bisher. Vereinzelg zu reissen u. sie zu einer solidarisch verbundenen compacten Masse zu verbinden.
 - b. gegenüber der öff. Meinung d. den Organen des Staates die angeborenen Menschenrechte der Ue zu verfechten, ihren namentlich Gleichberechtigung mit der Ue vor dem Gesetz u. in der menschl. Gesellsch. überlegt zu verhandeln.
 - c. eine literarische Literatur zu gründen.
 - d. geeignete u. w. Schriften auf Sammelbüchern zum Druck zu befördern.
 - e. für die Zwecke der Ue in der Tagespresse zu wirken.
 - f. den einzelnen Uen, welche ihres Ueins wegen zu Tode verurteilt sind, in jeder Noth u. Gefahr beizustehen, ihnen, wenn möglich, auf ein angenehmeres Lebensstättig zu verhelfen.
- § 3. Auf jedes einzelne Mitgl. hat diese Zwecke u. Pflichten zu wirken.
- § 4. Jeder Ue kann Mitgl. sein. Nur solche Gesinnung pflichtige.
- § 5. Wer in d. Bund eintritt, kann fortw. d. sein Nam. u. seine Adresse an den Vorsitz. bekannt werden u. bleiben, auf, sonst dieser beides nur in Gesinnungspflicht voraussetzt falls jedes Mitgl. des Buns. = Rathe verpflichtet sich hierauf durch Ehrenwort.
- § 6. Zur Aufnahme in d. Bund ist jedes Mitgl. des V. = R. legitimiert. Werden bestimmte Gründe angeführt, so kann die Aufn. auch so geschehen, d. der aufzunehmende Mensch ein Bundes = Mitgl. dem V. = R. bezeichnet wird ohne Nennung von Namen u. Adresse. Hier bezieht sich über die Aufn. der V. = R. Persönlichkeits u. Mitleid des aufzunehmenden sind hier ausser Acht zu lassen. In der Mitgliedrolle des V. = R. erfolgt er einen fingierten Namen. Der unmittelbare Mitgl. bringt für ihn. Nöthigenfalls vermittelt es die Verbindung mit ihm.
- § 7. Zeit u. Austritt der Mitgl. des V. = R. laugen von ihm selbst ab. Mindestens d. derselben umgibt sich der Landes = Mitgl. mit Namen (die Zählung)

- in Abrede nehmen. Die übrigen können unter fingierten Namen fungiren, unter Vermittlung in Eingekauft eines der sich nennenden. Dann ist jedoch deren Persönlichkeit in Bezug der übrigen Mitglieder des V. Ks, wie auch der Lobs- Mitglieder, ausweislich zu bezeugen.
- § 8. Jedes Mgl. zahlt an den V. K. einen Jahresbeitrag nach Selbstbestimmung, mindestens jedoch 1. Pf.
- § 9. Über die nachstehenden Ausgaben befreit der gesamte V. K. Der Mgl. gegenüber ist er dafür verantwortlich.
- § 10. Von allen wichtigen Ereignissen haben die V. K. u. Mgl. einander gegenseitig in Kenntnis zu setzen.
- § 11. Von allen auf Landeskosten getruckten Schriften (§ 2, D.) erhält jedes Mgl. 1 Exemplar.
- § 12. Der V. K. veranstaltet gewöhnliche Versammlungen der Mgl., u. zwar nach seinem freien oder Plenarversammlungen oder Delegiertenversammlungen.
- § 13. Der V. K. wird beauftragt sein, gewöhnliche Litteratur zu Zwecken des Landes, ferner zu kaufen.
- (in angesehener Manier)
- § 14. Er wird beauftragt sein, ein gemeinsames Erkennungszeichen für die Ue einzuführen.
- § 15. Wünsche u. Anträge der Landesglieder hat der V. K. zu befähigen zu bewerkstelligen.

Lehrer des Reichs. 1865. Maria Numa.

Oct. Germ. 301.

Statuten van de Urningsbond

- §1. De Bond bestaat uit leden en een bestuur.
- §2. De doelen van de Bond zijn:
- a.
de Urningen uit hun tot nu toe bestaande afzondering los te maken en hen tot een solidair verbonden gemeenschap te verenigen.
 - b.
tegenover de publieke opinie en de staatsorganen de aangeboren mensenrechten van de Urningen te verdedigen, in het bijzonder hun gelijkstelling met de Dioningen voor de wet en in de menselijke samenleving in het algemeen op te eisen.
 - c.
een urnische literatuur te vestigen.
 - d.
geschikte urnische geschriften op kosten van de Bond te laten drukken.
 - e.
in de dagbladpers ten behoeve van de belangen van de Urningen op te treden.
 - f.
individuele Urningen, die vanwege hun Uranisme hebben te lijden, in iedere nood en bij ieder gevaar bij te staan, en hen, waar mogelijk, ook tot een passende levenspositie te helpen.
- §3. Ook ieder afzonderlijk lid heeft de plicht deze doelen naar vermogen te bevorderen.
- §4. Iedere Urning kan lid worden. Alleen oneervolle gezindheid sluit uit.
- §5. Wie tot de Bond toetreedt, kan verlangen dat zijn naam en adres uitsluitend bij het bestuur bekend zijn en blijven, en dat deze bovendien uitsluitend in geheime schriftvorm worden bewaard. Elk bestuurslid verbindt zich hiertoe op zijn erewoord.
- §6. Elk bestuurslid is bevoegd om nieuwe leden toe te laten. Indien bijzondere redenen dit vereisen, kan toelating ook geschieden door bemiddeling: een bestaand lid kan de kandidaat bij het bestuur aanbevelen zonder diens naam en adres te noemen. Het bestuur beslist dan over de toelating. Persoon en positie van de kandidaat moeten op andere wijze worden omschreven. In de ledenlijst van het bestuur krijgt hij een verzonnen naam. Het bemiddelende lid staat borg voor hem en onderhoudt zo nodig het contact.
- §7. Het aantal en de samenstelling van het bestuur worden door het bestuur zelf bepaald. Minstens de helft van de bestuursleden moet hun naam en adres aan de overige leden bekendmaken. De anderen mogen onder een verzonnen naam optreden, mits via de bemiddeling en borgstelling van een bekend lid. In dat geval moeten hun persoon en positie toch op andere wijze aan het bestuur en de leden worden aangeduid.

- §8. Ieder lid betaalt jaarlijks een contributie naar eigen inschatting aan het bestuur, maar minimaal 1 rijksdaalder.
- §9. Over alle uitgaven beslist het voltallige bestuur. Het is hiervoor tegenover de leden verantwoordelijk.
- §10. Bestuur en leden moeten elkaar op de hoogte houden van alle belangrijke gebeurtenissen.
- §11. Van alle op kosten van de Bond gedrukte geschriften (§2, d) ontvangt ieder lid één exemplaar.
- §12. Het bestuur organiseert periodieke congressen van de leden, naar eigen inzicht als plenaire vergaderingen of als afgevaardigden vergaderingen.
- §13. Het bestuur zal zich inspannen om periodieke bladen zoveel mogelijk ten dienste van de doelen van de Bond te stellen.
- §14. Het zal zich inspannen een geheim herkenningsteken voor de Urningen in te voeren.
- §15. Wensen en voorstellen van de leden zal het bestuur zo veel mogelijk in overweging nemen.

Opgetekend in september 1865

NUMA NUMANTIUS

L O U W R I E N W I J E R S

I
Louwrien Wijers werkend aan *Tomorrow's Language* in 2023. Video still: Egon Hanfstingl.

IV
Louwrien Wijers, *5 days 'Art meets Science and Spirituality in a changing Economy'*, DVD box. Ontwerp: Egon Hanfstingl.

II
Louwrien Wijers, *Saint Society*, 2014, meervoudige afdruk.

III
Louwrien Wijers voor een selectie uit haar werk *Veertig Woorden* (1970/71, collectie Stedelijk Museum Amsterdam), 2022. Foto: Egon Hanfstingl.

Art meets Science and Spirituality in a changing Economy

Art

Science

Spirituality

Economy

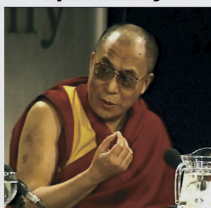
1

Robert Rauschenberg

David Bohm

Dalai Lama

Stanislav Menshikov

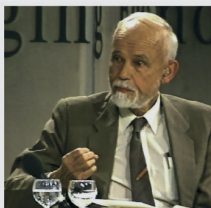
2

John Cage

Ilya Prigogine

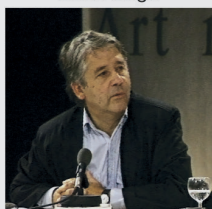

Huston Smith

F. Wilhelm Christiansen

3

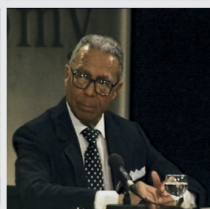
JCJ Vanderheyden

Francisco Varela

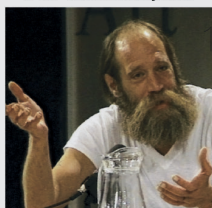

Tessa Bielecki

J.M. Pinheiro Neto

4

Lawrence Weiner

Rupert Sheldrake

Sogyal Rinpoche

Jean-Maxime Lévêque

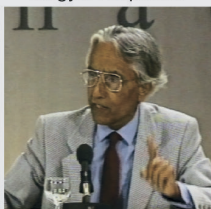
5

Marina Abramovic

Fritjof Capra

Raimon Panikkar

H.J. Witteveen

A mental sculpture by Louwrien Wijers

V
Louwrien Wijers, *With Detachment*, 1977. Foto: Rene den Engelsman. Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Karl Heinrich Ulrichs wordt gevierd als een soort grootvader van Europese homo's, zoals Sappho de oermoeder is voor veel Europese lesbiennes. Waar Ulrichs in de jaren tachtig (uiteraard onterecht) door activisten werd bestempeld als de eerste homoseksuele man uit de wereldgeschiedenis, wordt Sappho vaak opgevoerd als de eerste gedocumenteerde lesbienne. In zijn negentiende-eeuwse werk stelde Ulrichs al dat queerness natuurlijk en aangeboren was, lang voordat neurowetenschappers in de jaren negentig het idee populair maakten dat seksuele oriëntatie in de hersenen verankerd en voorbestemd zou zijn. Degenen die op het Griekse eiland Lesbos wonen – waar Sappho tussen ongeveer 610 en 570 v.Chr. geboren werd en leefde – heten Lesbians. Lesbiennes zijn al eeuwenlang trotse Lesbians (met hoofdletter L!) vanaf geboorte.

Op Lesbos maak ik een wandeltocht met de regisseur van de documentaire *Lesvia*, die de komst volgt van de vele lesbische toeristen in de jaren zeventig in het dorp Eressos, en de manier waarop zij samenleven – en botsen – met de lokale bevolking. Terwijl ze naar de 'borstvormige' berg wijst (die me doet denken aan de 'clitorisknop' in Bernal Heights, San Francisco's lesbische wijk – een vrouw en een prachtig landschap zijn tenslotte ook altijd plekken om op te trappen), zegt ze: 'Iedereen wil een stukje van Sappho. Toeristen, bewoners, historici, dichters, verschillende generaties lesbiennes en dykes: ze hebben haar allemaal nodig om te zijn wie zij willen dat ze is.'

'Ja', gaat ze verder, 'er zijn feiten: Sappho kwam uit een aristocratische familie, ze had slaven, dat weten we, maar je moet haar leven begrijpen in haar eigen tijd.' De groep knikt overtuigd. Ik besluit om weg te lopen. Niet omdat ik vind dat Sappho geen platform meer moet krijgen omdat ze was wie ze was in haar tijd, maar omdat ik vraagtekens zet bij het defensieve idee dat wij een tijd zouden kunnen begrijpen die zogenaamd moreel specifiek is, terwijl we haar toch comfortabel vanuit de toekomst definiëren. Ik kan me niet aansluiten bij een koor dat een historische figuur lijkt te beschermen tegen zogenaamde hedendaagse opvattingen – zeker niet omdat die opvattingen in het hier en nu zelf ook bestreden worden als *killjoy*. Het is makkelijk voor te stellen dat tegengestelde ideeën uit het verleden de uitroeierende krachten van selectieve archieven niet hebben overleefd.

Misschien heeft mijn stille vertrek ook te maken met het feit dat ik de enige ben die daar als man wordt gezien. Natuurlijk: masculiene, *off-center vibes* zijn overvloedig aanwezig in deze lesbische groep, maar mijn hormonale transitie heeft me qua uiterlijk op een soort blonde surferjongen doen lijken, en ondanks mijn *Urning*-gebaren en Babygirl-spinsels is het de jongen – en alleen zijn verschijning – die men ziet. De mogelijkheid om de onmogelijkheid te waarderen om echt dicht bij Sappho te komen, terwijl je haar alleen kunt kennen via je eigen kader en verlangens, raakt voor mij aan de waardering van de onmogelijkheid om tegelijkertijd een *pussy* én een *cock* te hebben. Liefde voor onmogelijke combinaties is een verworven smaak, en op dit eiland wordt een *dickgina* slechts door sommigen gewaardeerd. Dit is geen kritiek op lesbisch separatisme. Elk separatisme rafelt aan de randen, en aan rafelranden wil altijd iets trekken, hoe voorzichtig dat ook moet. Het kan frustrerend zijn je op laaghangend fruit te richten, maar als je met genoeg passie plukt, groeit het pas volgend seizoen terug.

Mijn waardering voor onmogelijkheid – de onmogelijkheid van 'meer en meer', zoals transleven dat soms toont, of 'het specifieke spel in de ruimte van onmogelijkheid die zwartheid is' – gaat over het lezen van historische figuren.^{1,2}

Figuren zoals Karl Heinrich Ulrichs, figuren zoals Sappho. We verlaten het archief (zoals ik de tour verliet) niet omdat het onmogelijk is.

Het is op Sappho's eiland dat ik de meer dan achthonderd pagina's van Ulrichs' *Onderzoek naar het raadsel van de man-man liefde* lees. Het is op dit eiland dat ik twaalf euro per uur betaal om te sporten met een personal trainer – een luxe die ik nergens anders kon veroorloven. Hij is even lang als ik, maar tweemaal zo breed; zijn spieren zwellen uit elke hoek. En hij is ongelooflijk vriendelijk, zelfs teder. Tijdens een van onze eerste sessies vraagt hij naar de littekens op mijn borst. Wanneer ik vertel dat ik trans ben, reageert hij zoals iedereen in de gym: hij zegt dat ik zo sterk ben, dat je het nooit zou weten. Men weet niet dat, om Ulrichs te citeren: 'Zelfs al heb ik een mannenbaard, ledematen en lichaam ... ik ben en blijf een meisje', en daar ben ik trots op.³

De trainer vraagt zich af of hij misschien naar de VS moet verhuizen om daar atletisch te kunnen meedingen. Wanneer ik hardop peins over hoe het daar nu moet zijn, gezien Trump en de greep van het fascisme op het dagelijks leven, knikt hij begrijpend. Hij laat me foto's zien van mogelijke kapsels, bezorgd over zijn terugtrekkende haarlijn. Hij trekt zijn haar omhoog en ik bestudeer zijn voorhoofd van dichtbij. Ik vertel hem dat mensen in de VS medicijnen slikken voor vrijwel alles – ook voor kaalheid. Hij vraagt me om informatie te sturen over die pillen, en zo beginnen we elkaar te volgen op Instagram. Wanneer Charlie Kirk wordt doodgeschoten, plaatst de trainer een video waarin hij Kirks heldhaftigheid prijst. Hij deelt ook posts waarin Trump waarschuwt voor de 'verwoesting' door immigranten.

Vanaf dit eiland schrijf ik dit, niet ver van de plek waar Sappho naar verluidt van een klif sprong, uitkijkend over de Egeïsche Zee. De rots die ik zie moet haar laatste uitzicht zijn geweest. Hij ligt een paar honderd meter uit de kust, op vijftien minuten zwemmen. Maar mijn zwemvaardigheid is slecht en ik doe er veel langer over. Als kind haatte ik de verplichte zwemlessen in Nederland. Om mijn transitieverhaal te laten kloppen heb ik mijn afkeer voor zwemmen gereconstrueerd als een gevolg van het dragen van een badpak, maar in werkelijkheid herinner ik me vooral die ene keer dat mijn moeder mijn badpak was vergeten (een moeder is tenslotte ook altijd een plek om de schuld neer te leggen), en ik een korte broek uit het gevonden voorwerpen-kastje moest dragen. Terwijl we wachtten op het fluitsignaal van de coach vroegen klasgenoten mij of ik een jongen of een meisje was. Met mijn korte koppie en mijn wijde kleding was ik altijd zo erg een jongen – zelfs op vakanties maakte

ik nieuwe vrienden alsof ik er één was – maar deze bijna-naakte situatie voelde ontstellend. Misschien was het probleem dat ik die shorts uit

1. 'More and more' verwijst hier naar een getranscribeerd gesprek tussen psychoanalytici Avgi Saketopoulou en Griffin Hansbury, getiteld "Sissy Dance \$1: The More and More of Gender" voor *The Psychoanalytic Review*, Vol. 109, nr. 3, september 2022. 'More and more' gaat in tegen een economie van behoud en schaarste en omarmt in plaats daarvan overvloed. Deze overvloed manifesteert zich ook in het vermogen om zowel het materiële als het symbolische lichaam tegelijkertijd te bevatten, zelfs als ze worden beschouwd als verschillende of tegengestelde betekenissen en functies. Overvloed is een belangrijk kader voor mijn werk geweest, zowel in mijn boek over herinneringscultuur en de (on)mogelijkheid om alles tegelijk te herdenken (*Take 'Em Down. Scattered Monuments and Queer Forgetting*), als in mijn tentoonstelling *ABUNDANCE*. We must end the world as we know it, geccureerd samen met Vincent van Velsen in Het HEM, Zaandam 2021.

2. Dit is een citaat uit *Billie's Bent Elbow: Exorbitance, Intimacy, and a Nonsensuous Standard* (2025) van Fumi Okiji, uitgegeven bij Stanford University Press. Daarin viert zij het 'specifieke spel in de ruimte van het onmogelijke' als een *Black practice*: een vermogen om tegenstellingen naast elkaar te laten bestaan zonder te proberen ze te vermengen, te vereenvoudigen of met elkaar in verband te brengen. De dissonantie tussen tegengestelde ideeën, gevoelens en materialiteit hoeft niet te worden opgelost. Integendeel, door een soort gemak met ongemak te beoefenen, kan het onmogelijke bestaan zonder dat het een gespannen of verstoorde reactie oproept.

3. Deze vertaling komt uit Dis/Identification van Philipp Gufler, Kunsthalle Mainz, 2024. Ik geef de voorkeur aan Guflers vertaling uit het Duits boven de gepubliceerde Engelse versie: "My beard is a man's, my limbs and body virile; However, inside: I am and remain a female." Ulrichs, Karl Heinrich. The Riddle of 'Man-Manly' Love: The Pioneering Work on Male Homosexuality. Vert. Michael A. Lombardi-Nash. Buffalo, N.Y.: Prometheus Books, 1994, p. 99. De oorspronkelijke tekst werd in het Latijn gepubliceerd in "Inclusia": Sunt mihi barba maris, artus, corpesque virile, his inclusa quidem: sed sum maneoque puella. Dit werd in het Duits vertaald door Wilfried Stroh als: "Hab ich auch den Bart auch vom Mann, die Glieder, den Körper, das alles schließt mich von außen nur ein: Ich bin und bleibe ein Mädchen." (In: Wolfram Setz (red.): Karl Heinrich Ulrichs zu Ehren. Materialien zu Leben und Werk. Wilfried Stroh, "Karl Heinrich Ulrichs als Vorkämpfer eines lebendigen Latein", Verlag Rosa Winkel, 2000, p. 85.)

noodzaak moest dragen, en gender uit noodzaak werkt bij mij nooit. Ondanks mijn slechte zwemskills heb ik moeite gedaan de rots te bereiken, omdat een lokale legende zegt dat

wie hem aanraakt, homo wordt. De magie van de rots is bewezen bij benadering, want de meeste mensen die naar Lesbos komen zijn sowieso al homo. Maar ik geloof in de rots, zoals ik in vuur geloof. In pogingen mijn ervaringen met seksueel misbruik op jonge leeftijd te begrijpen, zie ik zowel de gebeurtenis, mezelf, de dader, de wond, de verstregelde dans van pijn en genot, als vuur. Niets blijft hetzelfde wanneer het door vuur wordt aangeraakt. Maar de aanraking verkleint ook de afstand tussen twee elementen: wie door vuur wordt geraakt, wordt deels ook zelf vuur. Zoals alles wat in ons binnendringt – of we het nu toxisch noemen of niet – ons verandert; we worden het, onafscheidelijk verbonden en mee-gecreëerd.

Wat ik mooi vind aan het idee van de rots als een 'gay-making' entiteit heeft dan ook weinig te maken met ecoseksualiteit of het viëren van de kracht van de natuur. Wat ik waardeer aan de rots als magische homo-besmetter, is de (on)mogelijkheid om seksualiteit niet langer te zien als iets inherents of individueels. Het is een wrijving, een aanraking, een geloof, een mythe. Het is niet, zoals Ulrichs betoogde ter verdediging van de rechten van *Urning*s en *Urningin*s, onze persoonlijke natuur. Ik bedoel ook niet te zeggen dat het pure natuur is. Ik wil helemaal niet betogen over het bestaan van queerness! Niet bij pinguïns, niet bij zeepaardjes, niet in antropologische vondsten of historische reconstructions. Geïnspireerd door Ulrichs' etymologische verwijzing naar de planeet Uranus, wil ik het idee van queer zó ver buiten onszelf plaatsen dat het geen verdediging meer nodig heeft. Ik verbeeld me een bestaan zonder verdediging. Het bestaan van gay omdat een rots er al eeuwen ligt. Omdat vuur brandt. Omdat toxines in ons binnendringen en wij toxisch zijn. Omdat de wereld viraal en besmettelijk is. Ik verlang naar een gay die niet gelukkig of specifiek hoeft te zijn, een trans die geen boek of dossier nodig heeft. Een queer dat vrij leeft, omdat een rivier en een zee elkaar nabij kunnen houden zonder illegale bezetting.

Ik ben naar dit eiland gekomen vanaf een ander eiland, Turtle Island, beter bekend als Noord-Amerika. Toen ik daar arriveerde, verloren de vrienden bij wie ik logeerde hun kleinkind: hij probeerde zijn klasgenoten neer te schieten en nam zijn eigen leven toen de politie arriveerde. Deze specifieke *school shooting* kreeg

nauwelijks aandacht in het nieuws, omdat Charlie Kirk diezelfde dag werd gedood terwijl hij werd geïnterviewd over het aantal massaschietpartijen in de VS. Om onszelf af te leiden, speelden we een potje hints. We waren giechelend, de lucht dik van wanhoop en van het troostende gevoel samen betekenis te creëren. Ik was aan de beurt om te gebaren terwijl de anderen moesten raden. Ik trok een boek uit de hoed vol referenties: *Just Kids* van Patti Smith. Ik begon met het tweede woord – *kids* –, ging op mijn knieën en maakte speelse geluiden. Het duurde even voordat mijn vrienden stopten met raden: ‘drag’, ‘gay’, ‘een hitsig dier’ en uiteindelijk ‘kids’ riepen. Daarna deed ik alsof ik geblinddoekt was en twee weegschalen vasthield. Om tot het woord ‘just’ te komen, imiteerde ik Vrouwe Justitia. Maar hoe ik ook met de denkbeeldige schalen zwaaide en de blinddoek benadrukte, ‘justice’ werd niet geraden. Misschien is Vrouwe Justitia inmiddels ook een historisch figuur, te ver verwijderd van de huidige Amerikaanse situatie om nog dienst te doen als referentie in een spel. Om zowel ‘kids’ als ‘just(ice)’ uit te beelden, had het waarschijnlijk het meest voor de hand gelegen als ik een pistool had nagedaan.

Wat mij hier interesseert, is niet om de VS af te schilderen als een treurige plek, een *ground zero* tegenover Europa’s morele bodem. Ik ben geïnteresseerd in de totale uitwissing van rechtvaardigheid zoals wij die kennen. Wat zou Ulrichs – een jurist die het Duitse Juristencongres toesprak om queer leven te verdedigen – geschreven hebben over *Urnings* en *Urningins*, wanneer het niet bedoeld was als verdediging van hun wettelijke rechten? Als we niet afhankelijk waren van een rechtssysteem dat ons kan erkennen of vernietigen, wat voor *Urning*-leven zouden we dan hebben leren kennen?

Intussen beweert Trump dat ‘the Left’ transgender voor iedereen wil. Was het maar zo. Ik wou dat we zo’n linkerzijde hadden. Ik herken een soortgelijke verwachting en hunkering naar besmetting bij Ulrichs wanneer hij de statistieken van gay leven bespreekt: ‘de verhouding van volwassen *Urnings* tot volwassen mannen is 25.000 op 12.500.000, ofwel 1 op 500.’ En hij merkt een snelle toename op: ‘het aantal *Urnings* neemt voortdurend toe.’⁴ Deze verwachte toename is uitgekomen, maar we zitten nu al een tijd vast op 10%. Zulke statistieken proberen ons discussief in te kapselen, maar wij die door steegjes dwalen, de *downlows* ontmoeten en de honger van de flexibelen voeden – wij weten dat die berekening niks betekent.

Ik kies ervoor om in Ulrichs’ beschrijving van de *Urning* en diens relatie tot vrouwen een besmettingsstrategie te zien, die anders klinkt dan zijn lof op vrouwelijkheid. Wanneer hij schrijft dat de *Urning* ‘geboren is om mannen lief te hebben en door vrouwen wordt vervuld van afschuw’, zie ik (kies ik te zien) een strategie gericht op hetero (Dioning-)mannen.⁵ Door de veronderstelde afkeer van vrouwen als een typisch homoseksuele eigenschap neer te zetten, beweegt Ulrichs richting datgene wat heteromannen altijd al bindt: vrouwenhaat, hoezeer zij vrouwen ook begeren. Als mannenliefde en afschuw van vrouwen een kenmerk van homoseksualiteit zijn, dan zijn heteromannen eigenlijk al halverwege. Door te focussen op de liefde van de homo voor mannen en zijn afkeer voor vrouwen, maakt Ulrichs van heteromannen eigenlijk al gays – een propagandistische besmettingsstrategie. Dit is wat ik een queer lezing van het archief noem: niet door historische figuren te zoeken die queer waren of aan queer gelieerd, maar door queerness op alles te drukken wat ik tegenkom. Het is een zelfobsessie die zo alomtegenwoordig wordt dat de aandacht voor het zelf bijna oplost, en trans en queer veranderen in een overal-besmettelijkheid.

Als ik van Trump kan krijgen wat ik nodig heb (‘transgender voor iedereen’), kan ik dat ook van Ulrichs krijgen. En ik hoop dat jij dat ook kunt.

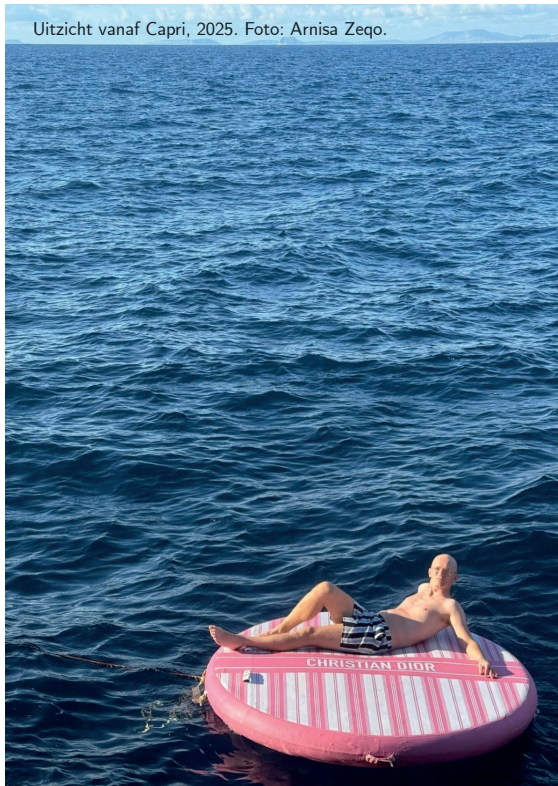
4. Ulrichs, Karl Heinrich. *The Riddle of “Man-Manly” Love: The Pioneering Work on Male Homosexuality*. vert. Michael A. Lombardi-Nash. Buffalo, N.Y.: Prometheus Books, 1994, 23.

5. Ulrichs, *The Riddle of “Man-Manly” Love*, 25.

P ROLOOG

Het is 16 september 2025, en ik dobber op een door Christian Dior gesponsorde raft op de Middellandse Zee. Rechts van mij trekt een eindeloze stoet kleine bootjes voorbij, op weg naar de Grotto Azzurro. Toeristen gewapend met iPhones en camera's duiken weg terwijl ze de grot binnengaan – ooit het privézwembad van keizer Tiberius – in de hoop een glimp op te vangen van het magische blauwe licht dat een eeuw eerder de pederast-tot-Uraniaan-getransformeerde dichter Edwin Emmanuel Bradford betoverde, toen hij zijn homo-erotische gedicht opdroeg aan een jonge Italiaanse jongen in *The Bather in the Blue Grotto at Capri* (1914). Van boven hoor ik het pompende geluid van een DJ die haar best doet om het feest op gang te brengen

Uitzicht vanaf Capri, 2025. Foto: Arnisa Zeqo.

bij de strandtent waar club sandwiches voor vijftig dollar worden geserveerd aan de Europese en Amerikaanse *nouveau riche*. Capri. Een Uranisch heiligdom, heilig gemaakt door figuren als Oscar Wilde en Lord Alfred Douglas, Jacques d'Adelswärd-Fersen, Nina Cesarini en Paul Hoecker, en Luisa Casati Stampa en Marchesa Casati – priesters en priesteressen van Aphrodite Urania, de hemelse godin van de liefde in Plato's *Symposium*, uitvoerders van rituelen van spirituele en intellectuele man-man liefde.

Rechts van mij drijft A, mijn lesbische echtgenote; links van mij drijft M, een kunstenaar in elke zin van het woord. We wanen ons Uraniërs van de eenentwintigste eeuw, die, net als de befaamde *La Nemesiache*, mythologie terug in de wereld willen brengen. De reis naar Capri is een pelgrimstocht, op zoek naar verloren tijd, wetende dat we spoken achtervolgen.

D ADDY

Het is 12 januari 2000, en ik lig tegen mijn ouders. Ze denken dat ik de trein naar Groningen neem, maar in werkelijkheid brengt de trein mij naar Amsterdam, waar ik Elvis ga ontmoeten. We hebben gechat op focus-in.com/gaychat. Hij is midden veertig, Zwart, heet waarschijnlijk niet echt

Elvis, en is niet zo knap als ik had gehoopt. Ik ben veertien, groen als gras, direct van de boerderij, en onder de indruk van alles. Het enige woord voor Uraniër dat ik ken is *flikker*. Elvis zegt dat hij elk cd'tje voor me kan kopen dat ik wil, bij de Virgin Megastore in de kelder van Amsterdam's Magna Plaza – ik kies *Paradise in Me* van K's Choice. We dwalen over de Dam, terwijl de winterschemering valt. De grauwheid van de stad wordt doorboord door de sprinkelende stralen van nieuwigheid. Elvis heeft een kamer geboekt in een sjofel motel aan de Damrak, waar we seks zouden gaan hebben – waarvan ik eigenlijk niet weet wat dat betekent. Ik ben ongelooflijk opgewonden en verschrikkelijk bang. Hij neukt me. Ik wil het, ik wil het niet. Het doet pijn. Op het kleine televisietje speelt TMF, en ik zie Maya wild dansen in de woestijn, met late jaren negentig girl-power die we allemaal proberen te imiteren: *'How you gonna act/ how you gonna handle that/Whatchu gonna do when she wants you back/What you gonna do when you can't say no.'* Geweldig nummer. Ik kom vlak voor middernacht thuis en mijn ouders zijn woedend. Ik bloed. Ik vertel hen niets over mijn dag.

Er zullen veel daddies volgen, sommige lief, sommige wreed.

ECHTGENOOT

Het is 24 februari 2017, en ik zeg 'ja' tegen N. Telkens wanneer ik iemand vertelde dat ik getrouwd was, voegde ik eraan toe dat we het hadden gedaan voor het visum, om naar Chicago te kunnen. 'Ik had nooit gedacht dat ik zou trouwen', gevolgd door een gepolijste glimlach. Blijkbaar was de disclaimer nodig. Verraadde ik mijn politiek – de angst om te bezwijken voor een etterende heteronormativiteit die honden voorschrijft (ik haat honden), witgeschilderde hekjes (neutraal), en etentjes bij kaarslicht (ik houd van etentjes bij kaarslicht)? Was ik bang voor de intimiteit binnen een geformaliseerde structuur, *l'institution du mariage*? Was ik niet goed genoeg, niet waardig? We keren allemaal voortdurend naar Reims terug. En hier schuilt de ironie:

het is door het huwelijk dat ik Uraniër werd. Om te beseffen dat ik in een instituut nooit volledig zou kunnen liefhebben.

Ik houd van hem, nog steeds.

ELIEFDE

Het is 19 maart 2006, en A en ik zijn onderweg naar onze vaste zondagavondstek in Amsterdam: De Trut. We zijn studenten: van kunstgeschiedenis en van de metafysica van jeugdigheid. We zijn onberispelijk gekleed – zij in een wollen rok, zijden blouse en hoge hakken, lang ravenzwart haar dat haar hoge jukbeenderen streelt wanneer ze zich naar mij toe draait; ik in een grijs driedelig pak met een opvallende stropdas, met een esthetische verwijzing naar de groene anjer. Ter verduidelijking: De Trut is een queer krakersbar in een kelder. We vallen op. Gin-tonics kosten daar een uiterst schappelijke één euro vijftig, dus drinken we er vele. *Ad fundum*. Zoals de grote Edmund White heb ik vele geliefden gehad. Honderden, misschien duizenden. (Waarom zo weinig?) Ik herinner me ze allemaal, hoewel sommigen gemakkelijk te vergeten waren. Velen van hen pikte ik op in De Trut. A en ik introduceren ons onder valse namen, we verzinnen ter plekke personages, en laten het avatareske theater van het Uranisme door ons heen stromen, bewust en onbewust. Een terugkerend

personage is Anthony. Hij komt uit Londen, spreekt met een zwaar Brits accent, is een expert in de Rococo en heeft literaire aspiraties die hij af en toe cultiveert.

Anthony blijft, ik omhels hem teder.

URANIËR

Het is 6 mei 1868, en Karl-Maria Kertbeny gebruikt voor het eerst de term 'homoseksualiteit' in een brief aan Karl Heinrich Ulrichs. Enkele jaren eerder had Ulrichs 'Urning' bedacht, later 'Uraniër', om de derde sekse aan te duiden: *anima muliebris virili corpore inclusa*, een vrouwelijke ziel opgesloten in een mannelijk lichaam. Voor Ulrichs was *Urning* een natuurlijke, aangeboren conditie, en dus geen grond voor vervolging. Kertbeny's doel was morele en juridische hervorming: hij streed tegen de criminalisering van homoseksualiteit en zocht een vocabulaire dat de beladen, pathologiserende, denigrerende termen van zijn tijd zou vervangen, zoals 'sodomiet', 'pederast', enzovoort. Hij is het niet eens met Ulrichs' idee van aangeboren aard:

'Bewijs van aangeboren aanleg draagt niet bij aan ons doel, en is geenszins de meest geschikte route. Bovendien is het een gevaarlijk tweesnijdend zwaard, hoe fascinerend het natuurlijke mysterie antropologisch gezien ook mag zijn. Want wetgeving vraagt niet naar de neiging van aangeboren predispositie, maar naar haar persoonlijke of sociaal schadelijke effecten en implicaties. [...] Aangezien de staat zich niet hoort te bemoeien met de seksuele praktijken van twee instemmende individuen ouder dan veertien, in privé en zonder de rechten van derden te schenden, zelfs wanneer dit tot de zwaarste gevolgen voor beide partijen leidt.'

Begrippen evolueren – Kertbeny's 'homoseksualiteit' wordt vanaf de jaren 1870 geopsychoopathologiseerd door figuren als Karl Westphal, Richard von Krafft-Ebing en later Sigmund Freud; Ulrichs' *Urning* of Uraniër wordt een identitaire en gemarginaliseerde categorie.

Vandaag heeft het Uranisme nog weinig te maken met de oorspronkelijke gender-essentialistische definitie. Uranisme geeft een

licentie om te fabuleren, om je te verbinden met queer voorlopers buiten institutionele en biologische lijnen, om een verhaal te creëren dat intens geleefd en tegelijk diep fantasmatisch is.

EPILOOG

Het is 2 november 2025, en ik schrijf deze tekst. Een ode aan *daddies*, echtgenoten, geliefden en Uraniërs. Een leven dat tot nu toe is getekend door verlangen, niet alleen het lichamelijke, maar vooral het verlangen naar een leven dat in de sterren geschreven staat – een leven dat tegelijk hier en elders is, toen en nu. Op de laatste avond in Capri biedt M. een tarot-lezing aan. In de beoefening van deze kunst ben ik slechts een liefhebber, maar ik weet de juiste kaart te trekken: De Dwaas, symbool voor eindeloze mogelijkheden, nieuwe beginnen en een grenzeloos potentieel. De kaart draagt het nummer 0, omdat zij het begin van een reis markeert met onbegrensde opties, en aanmoedigt het onbekende te omarmen met optimisme en een sprong in het diepe. Misschien bestaat de mythe in Capri nog, dus vooruit: de Uraniër-die-Dwaas-werd stort zich in het onbekende, gewapend met een lichaam, met woorden, met werk, met verwantschap voor mede-Uraniërs. De Dwaas gebruikt alles wat voorhanden is.

Kunstenaar SHARAN BALA richt zich in hun werk op de medische instituties die hun interseks lichaam hebben gemedicaliseerd. Vanuit hun ervaring met multimediale installaties en sculpturen, stelt Bala vragen over machtsstructuren, de medische blik en de medische, politieke en sociale diagnoses van sekse. Sharan is interseks-activist, spreker, documentairemaker en resident aan de Rijksakademie in 2026–2027.

CACONRAD schrijft al ruim vijftig jaar poëzie en werkt al meer dan twintig jaar met (Soma)tische poëzierituëlen. Hun meest recente boek is *Listen to the Golden Boomerang Return* (Wave Books/UK Penguin 2024). Hen ontving onder meer de Ruth Lilly Poetry Prize, een PEN-prijs, een Creative Capital-beurs, een Pew Fellowship en een Lambda Literary Award. *The Book of Frank* verscheen in negen talen, meest recent in het Frans en Italiaans. Hen was mede-samensteller van *SUPPLICATION: Selected Poems of John Wieners* (Wave Books). Daarnaast exposeert hen poëzie als sculptuur, met recente tentoonstellingen in Londen, Melbourne, Porto, Santander en Tucson. Hen geeft les aan het Sandberg Instituut en De Ateliers in Amsterdam.

GÜRSOY DOĞTAŞ, opgegroeid in Duitsland als kind van zogenaamde "gastarbeiders", is curator en onderzoeker. Zijn werk richt zich op de manier waarop mensen met een migratieachtergrond culturele instituties ervaren en mede vormgeven. Zijn werk onderzoekt de veranderende betekenis van "gast" en hoe curatorschap uitsluiting kan bevragen en alternatieve vormen van verbondenheid kan voorstellen. Hij is (co-)curator van tentoonstellingen en symposia bij onder meer het Museum für Moderne Kunst in Frankfurt en het Marta Herford Museum. Doğtaş is een van de curatoren van Manifesta, de Europese Nomadische Biënnale, die in 2026 in het Ruhrgebied plaatsvindt.

HENDRIK FOLKERTS is Chief Curator of Programme bij Kunsthaus Zürich. Eerder vervulde hij senior curatorposities bij Moderna Museet, het Art Institute of Chicago, documenta 14 en het Stedelijk Museum Amsterdam. Zijn praktijk is geworteld in performance, radicale gastvrijheid, feministische en queer perspectieven en het brede veld van de schilderkunst. Hij cureerde baanbrekende tentoonstellingen en performanceprogramma's die de praktijk van kunstenaars centraal stellen in vernieuwende tentoonstellingsvormen. Naast zijn curatorschap is Folkerts een productief schrijver en redacteur.

PHILIPP GUFLER onderzoekt vragen rondom queer beeldwerelden en stelt de westerse geschiedschrijving ter discussie, waarin heteroseksualiteit en een binair gendersysteem de norm zijn. In zijn artistieke praktijk gebruikt hij diverse media, waaronder zeefdrukken op textiel of spiegels, kunstenaarsboeken, performances, keramiek en video-installaties. Gufler woont en werkt in Amsterdam, was resident bij De Ateliers en is sinds 2013 lid van de grassrootsorganisatie Forum Queeres Archiv München.

ELI HILL is een kunstenaar uit New York, afkomstig uit een arbeidersgezin in Port Huron, Michigan. Hij studeerde aan The Cooper Union en Rutgers University en was in 2019 resident aan de Skowhegan School of Painting and Sculpture. Zijn werk omvat schilderkunst, performance en kunstenaarsboeken, en behandelt vaak hedendaagse kunst, kunsteducatie en sociale betrokkenheid. Hill ontving diverse prijzen en beurzen, schrijft over hedendaagse kunst, geeft les aan Rutgers University en andere instellingen, en doet vrijwilligerswerk bij NYC Parks en Trans Lifeline.

KRIWET was een Duitse kunstenaar, bekend om zijn baanbrekende werk in visuele poëzie en geluidskunst. Hij onderzocht de raakvlakken tussen tekst, beeld en geluid, en maakte mixed-media werken die traditionele artistieke grenzen oprekken. KRIWET staat bekend om zijn innovatieve typografische en visuele technieken, *concrete poetry* en experimentele films. Zijn werk bevindt zich in toonaangevende collecties, waaronder het Museum of Modern Art in New York en Museum Ludwig in Keulen.

COSY PIÉRO werd in 1937 geboren in Keulen. Na een kunstopleiding in Brussel en een periode in Zuid-Frankrijk keerde ze terug naar Duitsland, waar ze als alleenstaande moeder in München ging wonen. Om in haar levensonderhoud te voorzien, richtte ze in 1962 de legendarische queer kunstenaarsbar *Bei Cosy* op. Begin jaren tachtig legde ze zich volledig toe op haar kunst en creëerde ze grootschalige schilderijen, monumentale sculpturen en omvangrijke installaties, die ze internationaal exposeerde. In 2022 ontving ze de kunstprijz van de stad München voor haar levenswerk. Cosy overleed op 29 juni 2023.

RORY PILGRIM is een multidisciplinair kunstenaar die werkt met muziek, film, tekst, tekeningen en live performance, met een focus op activisme, gemeenschap en sociale verandering. Hun werk onderzoekt hoe mensen samenkomen, communiceren en persoonlijk

ervaringen delen, geïnspireerd door feministische en sociaal-betrokken kunstpraktijken. Pilgrim exposeerde en performde internationaal, onder meer bij Chisenhall Gallery, MoMA, Centre Pompidou en Serpentine Galleries. Hen ontving de Prix de Rome in 2019 en was genomineerd voor de Turner Prize in 2023.

SIMON(E) VAN SAARLOOS is schrijver, kunstenaar en curator, werkzaam tussen Oakland en Amsterdam. Hun werk verkent queer tijd, trans ervaring en momenten van verzet. Hen is auteur van zes boeken, waaronder *Against Ageism: A Queer Manifesto*, *Take 'Em Down* en *Playing Monogamy*, naast meerdere Nederlandstalige publicaties. Artistieke en curatorische projecten – zoals *Cruising Gezi Park*, *Juicy Refuge* en IDFA's *Not Yet Yes* en *Contagious & Queer* – richten zich op queer intimiteit, performatieve strategieën, kwantumfysica en overvloed. Van Saarloos was resident bij diverse internationale instellingen en gaf les aan onder andere UC Berkeley, de Universiteit van Amsterdam en ETH Zürich.

SOPHIE SERBER is beeldend kunstenaar en woont en werkt in Amsterdam. Ze studeerde Fine Arts aan het Pratt Institute in New York en de Gerrit Rietveld Academie. Haar werk is internationaal vertoond, onder meer in Disneyland Parijs, Melbourne, Mery Gates in New York, Shore Gallery in Wenen en de Vleeshal in Middelburg. Serber verkent in haar praktijk vaak relaties, identiteit en zintuiglijke ervaringen via beeld en geluid.

KARL HEINRICH ULRICHs was een Duitse jurist, schrijver en vroege onderzoeker van seksualiteit en genderidentiteit. Hij publiceerde talloze essays en pamfletten over gelijkgeslachtelijke verlangens en pleitte voor de decriminalisatie van homoseksuele handelingen. Ulrichs ontwikkelde terminologie om verschillende seksuele identiteiten te beschrijven en documenteerde historische en juridische perspectieven op relaties tussen personen van hetzelfde geslacht.

LOUWRIEN WIJDSMA beschouwt zichzelf als beeldhouwer: voor haar zijn schrijven en spreken vormen van sculptuur. Haar werk verkent de raakvlakken tussen kunst, wetenschap, spiritualiteit en economie. Een belangrijk moment in haar oeuvre was de ontmoeting die zij in 1982 organiseerde tussen Beuys en de Dalai Lama, wat later leidde tot haar omvangrijke project *Art meets Science and Spirituality in a Changing Economy* (1990). In november 2025 ontving ze de Gerrit Benner Award voor haar toonaangevende bijdrage aan de beeldende kunst in Friesland, vergezeld van de solotentoonstelling *We Live in Language* in het Fries Museum in Leeuwarden.

Agenda

1 februari

17 – 19 april

Winter/lente 2026

*Success Breeds Success
Or You Need To Be
A Friend To Get A
Friend*

One Nest Stand

Een boek event met Sophie Serber

9 januari – 5 april

6 – 8 maart

*Urning and Urningin.
Language and Desire
since 1864*

AM.PM.AM. #3
Ariadne Randall:
*Our Mouths Are
Spring**

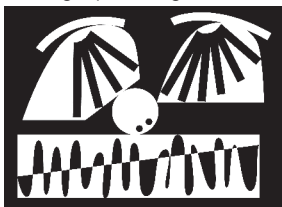
One Nest Stand is een jaarlijkse tentoonstelling die wordt georganiseerd door Nest in samenwerking met de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Studenten van de KABK reageren op een tentoonstelling bij Nest en vertalen de thema's ervan naar nieuw werk. Gedurende het proces worden de studenten begeleid door professionele coaches en curatoren.

28 januari

Verwend Nest is terug!

Ben jij tussen de 6 en de 12 jaar? Dan nodigt Nest je uit om Verwend Nest te worden en hedendaagse beeldende kunst bij ons te komen ontdekken!

Voor € 60,00 per jaar (gratis voor Ooievaarspashouders) doe je op woensdagmiddagen met andere kinderen mee aan leuke workshops. De workshops vinden één keer per maand plaats. Tijdens de workshops bekijk je eerst samen met een Nestdocent de tentoonstelling, hierna ga je aan de slag met wat je gezien hebt en maak je een eigen kunstwerk. Eerder maakten we al levensgrote tekeningen, gaatjescamera's, caleidoscopen, drumkits en nog veel meer! De workshops vinden plaats tussen 13:30 – 15:00 uur. Bij genoeg interesse kan er een tweede groep worden gemaakt.

Kinderen die graag een keertje willen komen kijken voordat ze besluiten lid te worden kunnen een mailtje sturen naar odine@nestruiimte.nl.

De eerstvolgende workshops zijn op 28 jan, 18 feb, 11 maart, 22 april, 13 mei, 3 juni & 8 juli.

Ariadne Randall is een Amerikaanse kunstenaar, componist en dichter die in haar werk vragen stelt over identiteit en wording, vaak aan de hand van haar eigen ervaring en gender transitie. Haar praktijk is gevormd door verschillende invloeden zoals Zen Koans, Low Theory, hedendaagse digitale cultuur en poëzie. De derde AM.PM.AM staat in het teken van Ariadne's nieuwe eenpersoons-opera *Our Mouths Are Spring*. Deze performance word samen met een nieuwe installatie gepresenteerd waarin de verwevenheid tussen lichamen, emoties en internet-structuren wordt getoond. Randall nodigt McKenzie Wark uit voor een lezing tijdens AM.PM.AM. Met haar werkte zij eerder samen in de performance *Reverse Cowgirl II: Ride It To The Top*.

* Locatie Nest in Laak, Verheeskade 321

22 maart

*Uranian, Queer
identiteit in Duitsland
en Nederland aan het
einde van de 19e eeuw*

Lezing en discussie met Douglas Prestell en Maurice van Lieshout

Doorlopend

Infinite Library

Nest presenteert met trots de Infinite Library: een kunstboekenkast mogelijk gemaakt door de genereuze donatie van honderden kunstboeken uit de collectie van Aveline de Bruin (Collectie de Bruin-Heijn), Jap Sam Books, The Ekard Residency, Brigitte Wawoe en diverse particulieren. De collectie bestaat uit kunstenaarsboeken, catalogi, monografieën, essays en andere kunstpublicaties. We nodigen je uit om te komen kijken en iets moois te vinden voor je eigen boekenkast. In ruil daarvoor kun je een eigen kunstboek achterlaten voor de volgende lezer. Zo vult de boekenkast zich steeds weer aan met nieuwe kunstboeken. Dus als u een pareltje van een kunstboek heeft dat thuis stof staat te verzamelen, neem het dan mee en word onderdeel van deze oneindige bibliotheek.

Voor alle evenementen en rondleidingen, zie nestruiimte.nl

N

E

S

T

De C. Rebecqueplein 20b
2518 RA Den Haag
Nederland
+31 70 3653186
www.nestruimte.nl
info(at)nestruimte.nl

OPENINGSTIJDEN
TIJDENS
TENTOONSTELLING
Do/Za 13 – 20:00
Zo 13 – 18:00

Regulier €7,50
Studenten/CJP/ICOM/
Museumkaart/Ooievaarspas/
65+ / <18/Nestor €0,-

Colofon

Deze publicatie is geïnitieerd door Nest, ruimte voor kunst, ter gelegenheid van de tentoonstelling *Urning and Urningin: Language and Desire since 1864*.

www.nestruimte.nl

ESSAYS

Eva Burgering, Gürsoy Doğtaş, Hendrik Folkerts, Philipp Gufler en Simon(e) van Saarloos.

EINDREDACTIE

Eva Burgering en Philipp Gufler

GRAFISCH ONTWERP

Bart de Baets

LETTERTYPES

Offkey, Bureau Bernklau, St. Gallen
CMU Sans Serif

DRUKWERK

Drukkerij Zoeterhage, Zoetermeer

GASTCURATOR

Philipp Gufler

KUNSTENAARS

Sharan Bala, CAConrad, Philipp Gufler, Eli Hill, KRIWET, Cosy Piëro, Rory Pilgrim, Sophie Serber, Karl Heinrich Ulrichs en Louwrien Wijers.

MET DANK AAN

Andriess-Eyck Gallery, Jörn Böttnagel, BQ Berlin, Mathild Clerc-Verhoeven, Forum Queeres Archiv München, Dr. Dieter Fricke, De Ateliers, Adrian Djukic, Berti Gammenthaler, Egon Hanfstingl, Philipp Hofstetter, René Hornung, Albert Knoll, Maxine Kopsa, Maurice van Lieshout, Magnus-Hirschfeld-Gesellschaft, National Library Budapest, Michael Lombardi-Nash, Annelore Osmers-Conscience, Giovanni Pilato, Douglas Pretsell, Yvonne Quirnbach, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Koninklijke Bibliotheek Den Haag, Susanne Sachsse, Jean Schlim, Staatsarchiv Bremen, Sammlung von Storch, Universiteit Utrecht en Raimund Wolfert.

Deze publicatie en tentoonstelling werden financieel mogelijk gemaakt door: Mondriaan Fonds, Gemeente Den Haag en Het Cultuurfonds.

TEAM NEST

Hanneke Beynen (directeur a.i.)
Eva Burgering (curator)
Odine Burghouwt (educatie)
Josef Braumann (technicus)
Fay Buurman (stagiair)
Laurie Cluitmans (algemeen directeur)
Ana Francisca Costa (office management)
Joren de Goede (hoofd marketing en communicatie)
Zoë Hollander (marketing en communicatie)
Orpheu de Jong (programma)
Maarten Keus (technicus)
Tobias Lengkeek (hoofd opbouw)
Amy Mansveld (hoofd productie)
Paula Nijen Twilhaar (stagiair).

© 2026, Nest, Den Haag.

het
Cultuurfonds